

'Kroniek'

**MEDEDELINGEN
OUDHEIDKUNDIGE KRING
VOORST**

20e jaargang nr. 3
1997

VOORST, — Zutfensche straatweg. 5649

Oudheidkundige Kring Voorst

Dagelijks bestuur

Voorzitter: G.J. Oolman, Oolmansweg 5,
7384 ST Wilp, tel. (055) 323 12 44
Secretaris: L. Sevenster, Schadewijkpad 11,
7391 TJ Twello, tel. (0571) 27 20 37
Penningmeester: M. Niemeijer, Schoolstraat 31,
7383 CC Voorst, tel. (0575) 50 14 99

De contributie bedraagt f 25,= per persoon. Voor gehuwden of samenwonenden op hetzelfde postadres f 30,=. Gironummer 16 64 122. Rabobank, rekeningnummer 36.28.09.267.

Kroniek

Kroniek is het mededelingenblad van de Oudheidkundige Kring Voorst en verschijnt vier keer per jaar. Het wordt gratis toegezonden aan de leden van de Oudheidkundige Kring Voorst en is in beperkte aantallen à f 6,50 te koop bij het VVV-kantoor in Twello en boekhandel Oonk in Twello.

Publicatie of overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de redactie en de auteurs.

Redactie-adres: H. Kleinjan, Langestraat 51,
7419 AR Deventer (De Worp),
tel. (0570) 641 648.

Werkruimte Oudheidkundige Kring Voorst
Klokkenkampsweg 25
7391 EN Twello
tel.: (0571) 27 70 90
Geopend op dinsdag en woensdag van 9.00 tot 16.00 uur

ISSN 1384-8682

September 1997, 20e jaargang nr. 3

Inhoud

	Blz.
Voorwoord	2
Uitnodiging: lezing over monumenten	L. Sevenster 3
Van de bestuurstafel	L. Sevenster 3
Ons foto-archief	L. Sevenster 4
Nieuwe aanwinsten	J. Lubberts 5
Oude foto's spreken	L. Sevenster 6
Gewone, aparte dingen	L. Sevenster 7
De zeventien eigenaren van huize "Enkstein" in bijna 150 jaar	L. Sevenster 8
De gevangenneming van notaris Jongepier en zijn zoon Johnny	G.W. Zegers-ter Mate 15
Reacties van lezers	H. Kleinjan 16
Het huis "De Haghe" te Wilp	J.Ph. Roosegaarde Bisschop 17
Voor u gelezen	H. Kleinjan 20
Kadastrale atlas 1832 Voorst-Wilp	L. Sevenster 21
Inventarisatie R.K. begraafplaats De Vecht	J. Groenberg 23
Klokkenkampsweg 25	J. Lubberts 26
Cursussen	J. Lubberts 28

Foto omslag

De oudste foto waarop huize "Enkstein" staat afgebeeld: een ansichtkaart van de Zutfensche straatweg (nu Rijksstraatweg) uit 1909.

Uiterste inleverdatum kopij voor de volgende Kroniek:
1 november 1997.

Voorwoord

Na het themanummer over "gezond en ziek" - waarop enkele lezersreacties kwamen - hebt u nu weer een "normale" Kroniek in handen. Bijna alle vertrouwde rubrieken zijn weer terug en er is er zelfs één bijgekomen. De heer J. Lubberts had in Kroniek 1997-1 beloofd wat meer te vertellen over de O.K.V.-activiteiten in de werkruimte aan de Klokkenkampsweg in Twello. Onder de titel "Klokkenkampsweg 25" belicht hij in de komende Kronieken steeds een andere activiteit.

Het hoofdartikel

Het hoofdartikel van deze keer - over de eigenaren van Huize Enkstein te Voorst - lag al een hele tijd op de plank. Zo lang, dat ondertussen het huis al twee keer van eigenaar was verwisseld en het verhaal nu in die zin nog aangevuld moest worden.

Een ander huis, De Haghe te Wilp, komt in deze Kroniek in drie artikelen aan bod. In de eerste plaats schreef de heer J.Ph. Roosegaarde Bisschop hierover een bijdrage. Daarnaast vond de heer L. Sevenster voor de rubriek "Oude foto's spreken" enkele foto's die betrekking hebben op dit huis en zocht hij als illustratie bij zijn artikel over de Kadastrale Atlas 1832 Voorst-Wilp de kadastrale gegevens van De Haghe op.

Verder in dit nummer weer een verslag door de heer J. Groenenberg namens de Begraafplaatsencommissie van de Oudheidkundige Kring Voorst over de inventarisatie van de R.K. begraafplaats in De Vecht.

Uitnodigingen voor O.K.V.-activiteiten

Op de bijsluiter bij de vorige Kroniek hebt u kunnen lezen, dat u de Kroniek nu per post krijgt toegezonden. Door o.a. de verhoging van de portokosten was het veel voordeliger om een tijdschriftencontract bij de PTT af te sluiten. Dit houdt in, dat de Kroniek voor f 0,50 per stuk (minimaal vier maal per jaar) per post wordt bezorgd. Dit betekent ook, dat geprobeerd wordt de verzending van de Kroniek en de verzending van uitnodigingen voor O.K.V.-activiteiten (lezingen, excursies etc.) te combineren. Alle uitnodigingen en inlichtingen over lezingen en excursies ontvangt u in de toekomst dus zoveel mogelijk via de Kroniek.

In de Kroniek zullen de uitnodigingen van deze activiteiten een opvallende vaste plaats krijgen: meteen na het voorwoord, nog voor de mededelingen "Van de bestuurstafel".

Uitnodiging: lezing over monumenten

door L. Sevenster

Hierbij nodigt het bestuur u uit voor een dia-lezing die gehouden zal worden op **maandag 6 oktober 1997**. De lezing zal worden gehouden door het hoofd van de provinciale Monumentenwacht van Gelderland, de heer K. Boeder.

De inspecteurs van deze Monumentenwacht inspecteren kerken, kastelen, boerderijen en andere monumentale gebouwen. Zij geven daarbij in een technisch rapport aan waar zich probleemgevallen kunnen voordoen. Zij bezoeken alleen die objecten, waarvan de eigenaren een Monumentenwacht-abonnement hebben.

Het eerste deel van de lezing van de heer

Boeder zal een algemeen karakter hebben. Daarna zal hij de boerderijbouw op de Veluwe schetsen. Tenslotte zal hij natuurlijk een antwoord geven op de vraag "Hoe moet je zo'n historisch waardevol gebouw onderhouden?"

Het zal dus een onderhoudende lezing worden, die ook nog leerzaam is, want "een ieder dient zijn nest te onderhouden".

De lezing op maandag 6 oktober a.s. wordt gehouden in het Stationskoffiehuys aan de Stationsstraat in Twello. De zaal is om 19.30 uur geopend; de lezing begint om 20.00 uur. Ik wens u een boeiende avond toe.

Van de bestuurstafel

door L. Sevenster

Graag wil ik de volgende zaken meedelen.

1. De lezing in Duistervoorde op 28 april jl. door de heer J. Berends over Dorothea Petronella van Steenberg tot Duistervoorde werd door 80 personen bezocht.
2. Op 29 mei jl. was het bestuur vertegenwoordigd bij de bespreking over de muziektent in Voorst.
3. De genealogische dag van de Oudheidkundige Vereniging van Gorssel op 7 juni jl. werd door zeven leden bezocht. Die middag waren we ook in Bussloo bij de tentoonstellingen over de jubilerende R.K. Basisschool en de St. Martinusparochie.
4. De fietsexcursie naar Terwolde op 21 juni jl. had 40 deelnemers en de leiding van deze excursie was in goede handen van de heren Lubberts en Garretsen.
5. Het eerste exemplaar van de Kadastrale Atlas, deel I, Voorst/Wilp werd op 26 juni jl. aangeboden aan de burgemeester der gemeente Voorst.
6. Op 6 oktober a.s. vindt in Twello een lezing plaats over de Ontwikkeling van de Veluwe boerderijen en het onderhoud hiervan. Deze lezing zal worden gehouden door de heer K. Boeder uit Ede.
7. Op 18 november a.s. zullen de heren Lubberts en Sevenster in Terwolde een lezing houden over "De Geschiedenis van de Bandijk".
8. Nieuwe leden van de O.K.V., aangemeld

in de periode 1 april tot 1 augustus 1997:

- de heer E.J.G. Eggink (Wilp)
- de heer en mevrouw B.W. van 't Erve (Twello)
- de heer en mevrouw J.H. Gruben (Wilp)
- de heer H.F. Peterman (Voorst)
- mevrouw G.G. Roeterdink-Albers (Twello)
- de heer W.J. Sarink (Voorst).

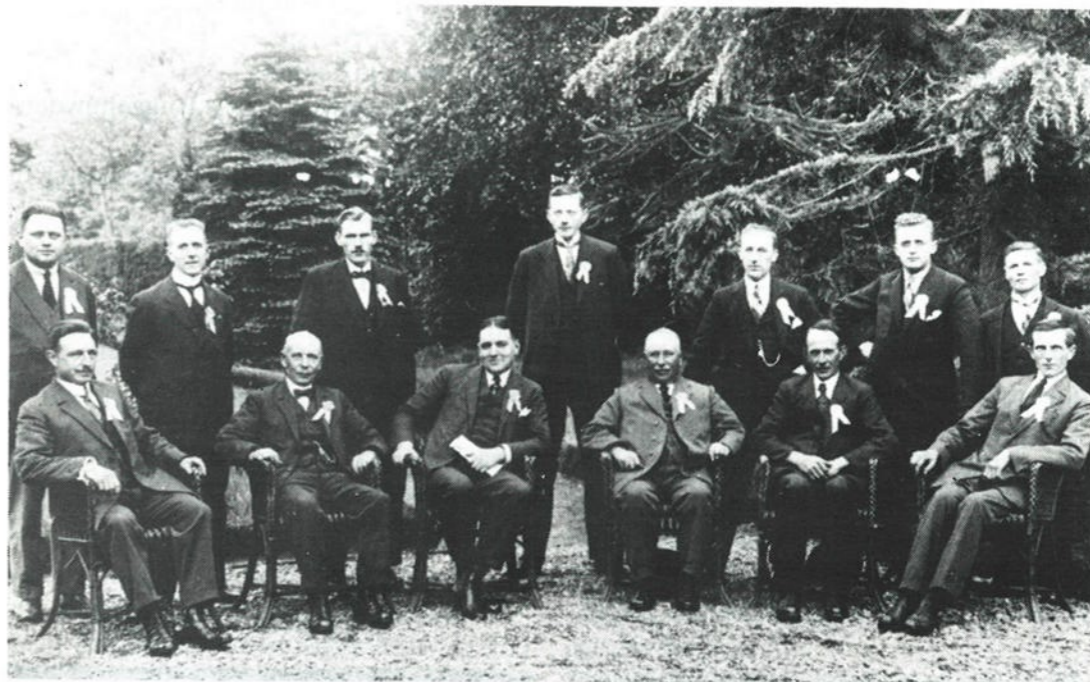
Allen van harte welkom.

Nieuwe openingstijden Klokkenkampsweg

De openingstijden van de werkruimte van de O.K.V. aan de Klokkenkampsweg 25 in Twello (in het gebouw van de Lokale Omroep Voorst) zijn gewijzigd.

Vanaf 1 september 1997 is de werkruimte geopend: iedere woensdag van 9.00 tot 16.00 uur.

Wanneer u alleen op dinsdag kunt komen, willen we graag dat u een telefonische afspraak maakt met de heer J. Lubberts (tel. (0571) 29 17 60) of de heer L. Sevenster (tel. (0571) 27 20 37).

Nieuwe aanwinsten

door J. Lubberts

Schenkeningen

Van de heer G. Kamphuis ontvingen we:

- een filmprojector.

Van mevrouw H. Garretsen-Berends:

- Herdenkingsboek "Koningin Wilhelmina", 1898-1948.

Van de heer W. Bloem:

- een serie bidprentjes.

Van de Openbare Bibliotheek:

- "Van Silvolde tot Huiskamp", genealogie en historie door Mr. Drs. A. Huiskamp, 1987.

- Oude kranten en krantenartikelen, o.a. mei 1945.

- De boekjes "60 jaar V. en K.; Apeldoorn vrij, 17-3-'45; 10 jaar I.V.N. Deventer 1985; Beleidsnota Goed Wonen 1986;

C.J.W. Hensbergen, "55 jaar opbouwend actief"; en "125 jaar Geurtsen B.V., 1852-1977".

Van de heer W. Jacobs:

- "Voorwaarden voor het schoonhouden der waterleidingen van de dorpspolder Nijbroek, 1936".

Van de heer A. Hurenkamp:

- een set klompenmakersboren.

Van de heer H. Kleinjan:

- een serie oude kranten en tijdschriften.

Van de heer H.E.J. Kremer:

- ansichtkaarten van Wilp.

Van mevrouw H. Eekhout-Merens:

- een Indisch paspoort uit 1905;
- "De kinderkeuken" kookboek uit 1898.

Van de heer B.J. Elfrink:

Ons foto-archief

door L. Sevenster

De vorige puzzelfoto

In Kroniek nr. 1 van 1997 stond een foto van een vrouw met een meisje op de arm. De boerderij stond in de Heeringstraat, op nr. 4. Op het eind van de oorlog werd het gebouw door de Duitsers verdedigd, maar de Canadezen schoten het vanaf het Woudhuis in brand. Na de oorlog werd het herbouwd. Nu wordt het bewoond door de familie H.J. Bussink; de boerderijnaam "Vrijland" is gebleven. De foto werd in 1935 gemaakt; de namen van de twee vrouwen zijn: Jantje Bussink en Mina Bussink-Slijkhuis.

De nieuwe puzzelfoto

De 13 heren op de foto op de volgende pagina vormen het bestuur van de muziekvereniging "Excelsior" van Twello. De foto uit 1927 vermeldt echter geen namen.

Kunt u deze namen schriftelijk aan mij doorgeven? Graag eerst de bovenste rij van links naar rechts, daarna de onderste rij, ook van links naar rechts.

In de volgende Kroniek doe ik u weer verslag.

- foto ca. 1920 van een gezelschap
 - verwarmingskachel voor kuikens.
- Van de heer D. Tol:
- "Onder het hakenkruis, Deventer in W.O. 2", 1945.
- Van de heer J. Jansen:
- "Bijdragen en mededelingen Gelre", dl. 57 en 58.
- Van mevrouw T. Oldeboom-Renes:
- "75 jaar Jong Gelre";
 - "Wereld kroniek", huwelijksnummer Koningin Wilhelmina;
 - "Oranje album", huwelijk prinses Juliana.
- Van mevrouw N.N.:
- gehaktmolen;

- meterkast 1925 compleet;
 - plantendroogpersje.
- Van de heer T. Eekhuis:
- "Boek voor verloofden en jonggehuwden" 1926;
 - pijpenstoker (of doktersinstrument) in metalen huls;
 - een heel oud brilletje.
- Van de heer H.F. Peterman:
- oude ansichten van Bussloo.
- Van mevrouw T. Groters-van Galen:
- een viertands krabber.

Vanaf deze plaats alle schenkers nogmaals hartelijk bedankt.

Oude foto's spreken

door L. Sevenster

In het foto-album van de heer W.W. Kuyck te Oegstgeest bevinden zich een tweetal foto's van "De Haghe" (zie ook het verhaal over dit huis verderop in deze Kroniek). De ene foto toont het huis in 1907, toen de twee beelden nog in de nissen aan de voorgevel van de villa stonden. Ook in het koetshuis stonden twee beelden in de nissen in het front. De andere foto toont de vier beelden vlak voor de verkoop. Bij de foto hoort het volgende verhaal.

"Vier rococo-bustes van een stel van zes stuks. Ze versierden indertijd de buitenplaats van mijne grootmoeder G. Kuyck-Nilant Banier te Wilp bij Deventer. Later zijn er twee beschadigd en de vier van de foto zijn in de gevels geplaatst. In de nissen van het huis stonden de twee middelste, de andere stonden in de stal. Ze zijn na de dood van mijn grootmoeder gekocht door een mijnheer uit Zutphen, in maart 1912."

Kroniek 1997 - 3

Gewone, aparte dingen

door L. Sevenster

Toen ons lid, de heer H.J.J. ter Mate, wonend aan de Zwartekolkstraat 62 in Wilp, vorig jaar zijn huis verfraaide met een serre, moest hij de oergrond verzetten. Bij deze werkzaamheden vond hij een "echte" stenen bijl.

De stenen bijl is 16,9 cm lang, aan de bovenzijde 5,1 cm breed en aan de onderkant 3,5 cm breed. Verder is de steen 4 cm dik. De kleur is bruinachtig.

Gezien de afsplintering aan de brede puntzijde en het gemak waarmee de bijl in de hand ligt, is het zeer aannemelijk dat we hier met een echte vuistbijl van doen hebben. Maar is dat wel zo? Of is het een wetsteen die door een opa Ter Mate is gebruikt?

Ik nam contact op met de oud-archeoloog van de gemeente Deventer, de heer H.H.J. Lubberding in Twello. Toen hij de vuistbijl

in zijn handen had, zei hij ogenblikkelijk: "Het is een oude boerenwetsteen, want hij is van zandsteen, door de wind geslepen. Wij noemen dit een 'windkanter'. Deze zandsteensoort komt voor in een groot Europees gebied tussen Zweden en de Duitse stad Lippe. Verder kun je nog de 'patina' op de platte kant van de steen zien, dat is de polijsting, veroorzaakt door ijzeren voorwerpen, toen de boer het ding gebruikte als slijpsteen. Als je dit ding als bijl zou gebruiken zou hij versplinteren op een hard stuk hout of op een andere steen". Nu de oplossing gevonden is zou je kunnen zeggen, dat zo'n gewone steen zo'n aparte geschiedenis heeft.

De heer Ter Mate schonk de wetsteen aan de Oudheidkundig Kring Voorst.

*De 'vuistbijl' van de Zwarte Kolkstraat in Wilp, in 1996.
(Foto L. Sevenster)*

Kroniek 1997 - 3

De zeventien eigenaren van huize "Enkstein" in bijna 150 jaar

door L. Sevenster

In deel I van het bevolkingsregister van de gemeente Voorst uit 1830-1840 staat het terrein van de huidige villa "Enkstein" aan de Rijksweg 102 in Voorst vermeld als Rot A 69, er wordt echter geen melding gemaakt van bewoning. Dat is juist, het geheel was nog "bouwland".

1. In 1855 kocht Jan Wttewaal, geboren in 1811 te Utrecht, Nederlands Hervormd en van beroep boomkweker, de perceelen E 179 en E 180 aan de Rijksweg in Voorst. Hij bouwde er een huis en ging er met zijn vrouw Helena Emilia van Eelde (geboren in 1821 te Utrecht) en hun kinderen Gerhard en Anton Johan wonen. Het huisnummer was Rot A 125, hun buurman op nummer A 126 was bakker Lucas Haakman. Na het overlijden van haar man wordt Helena E. Wttewaal-van Eelde in 1862 eigenaar van het huis. Zij blijft niet op het huis wonen, zij verhuurt het eerst aan Dirk Noman en zijn vrouw Anna de Vिलeneuve en later, op 6 september 1864, aan Nicolaas H. Kornelissen, zonder beroep, zijn vrouw Hendrika en hun twee kinderen die beiden op Java zijn geboren.
2. De familie Kornelissen vindt het wonen in Voorst zo prettig, dat Nicolaas H. Kornelissen, gepensioneerd kapitein, in 1865 besluit het huis te kopen. Hij heeft er echter niet lang van kunnen genieten, hij overlijdt in 1867.

3. In datzelfde jaar 1867 besluit zijn vrouw te vertrekken en verkoopt het bezit aan Jan Willem Vertholen, geboren in 1811 in Breda. Deze gepensioneerde Luitenant-Kolonel vertrekt uit Rheden en vestigt zich met zijn vrouw in Voorst. Zij voeren een grote staat, zij hebben steeds twee of drie inwonende "meiden" waaronder de Voorster meisjes Aaltje Hisink en Agnes de Ruiter. Helaas sterft zijn vrouw in 1881, hij een jaar later op 8 september 1882.
4. Hun zoon Willem Frederik Vertholen, arrondissement-betalemeester in Dordrecht, wordt in 1882 de nieuwe eigenaar van "Enkstein". Hij verhuurt het huis, inmiddels met het nummer Voorst A 139 aangegeven, aan predikant Johannes Antonie Barbas, geboren in Utrecht op 11 maart 1806. De familie Barbas, bestaande uit de predikant en zijn vrouw, hun zoon en twee dochters, woont vier jaar in Voorst en verhuist dan naar Brummen. Op 9 juni 1887 neemt de eigenaar Willem F. Vertholen, inmiddels gepensioneerd, zijn intrek in Voorst. Twee jaar later, op 21 mei 1889, overlijdt hij op "Enkstein". Zijn vrouw Anna Marie Sijmaal blijft tot 6 mei 1890 op de villa wonen.
5. Zij verkoopt "Enkstein" aan de advocaat-generaal bij het gerechtshof in Den Haag, mr. Adriaan Felders. Twee jaar later, in 1902, doet hij de bezitting van de hand.

6. De nieuwe eigenaar is Johan Everhard Manden, een Wilpenaar, geboren op 30 september 1827. Als Johan E. Manden enkele maanden na de koop, op 6 april 1902 sterft, besluiten zijn erfgenamen de villa te verhuren. De nieuwe huurder is een gepensioneerde Oost-Indische ambtenaar, Adolf Maximiliaan Pino, geboren op 11 februari 1847 in Semarang. Adolf en zijn vrouw Hester Jacobina Bodde hebben vier dochters en twee zoons. De meeste verzorging van de kinderen draagt mevrouw Pino, want ze heeft geen inwonend personeel.

7. Adolf M. Pino koopt "Enkstein" in 1911

Ansichtkaart uit 1911. Rechts de zitbank achterin het park van "Enkstein"; in het midden de ezel van de familie Pino; links de Voorster windmolen.

en is dan oud-rechterlijk hoofdambtenaar in Den Haag. Gelukkig heeft de familie een serie bruin gekleurde ansichtkaarten laten maken van het front en de tuinen van "Enkstein". Frappant is de ezel die, loslopend in het park achter het huis, op twee ansichtkaarten voorkomt.

8. Tenslotte verkoopt hij "Enkstein" aan de vrijgezel mr Elisa Cornelis Unico de Balbian van Doorn die geen baan heeft en op 27 mei 1841 in Jutphaas is geboren. Als deze op 2 februari 1917 komt te overlijden, blijft "Enkstein" twee jaar zonder bewoners. In december 1919

wordt het huis weer bewoond en wel door de Belgische familie Rochemer, die "Enkstein" voor twee jaar huurt. De heer Eugène A. Rochemer staat in de boeken vermeld als "auteur". De Rochemers zijn Rooms-Katholiek, de inwonende verpleegster Lena Wevers is Apostolisch, terwijl de huishoudster Helena Meijlink Nederlands-Hervormd is. Zo vinden we drie godsdiensten onder het dak van "Enkstein". In 1921 vertrekt de familie Rochemer weer naar Brussel.

9. De erfgenamen van mr E.C.U. de Balbian van Doorn verkopen "Enkstein" in 1920 aan mevrouw Hendrika Johanna Reesink uit Zutphen. Vanaf 20 mei 1920 krijgt de villa een dubbele bewoning, in het ene deel woont nog de familie Rochemer, in het andere komt de weduwe Elisabeth Johanna Agnes Muller met haar twee zoons en een dochter te wonen. Naast de inwonende dienstbode vinden we in het bevolkingsregister van 1910-1930 inwonende onderwijzeressen en de kinderjuffrouw.

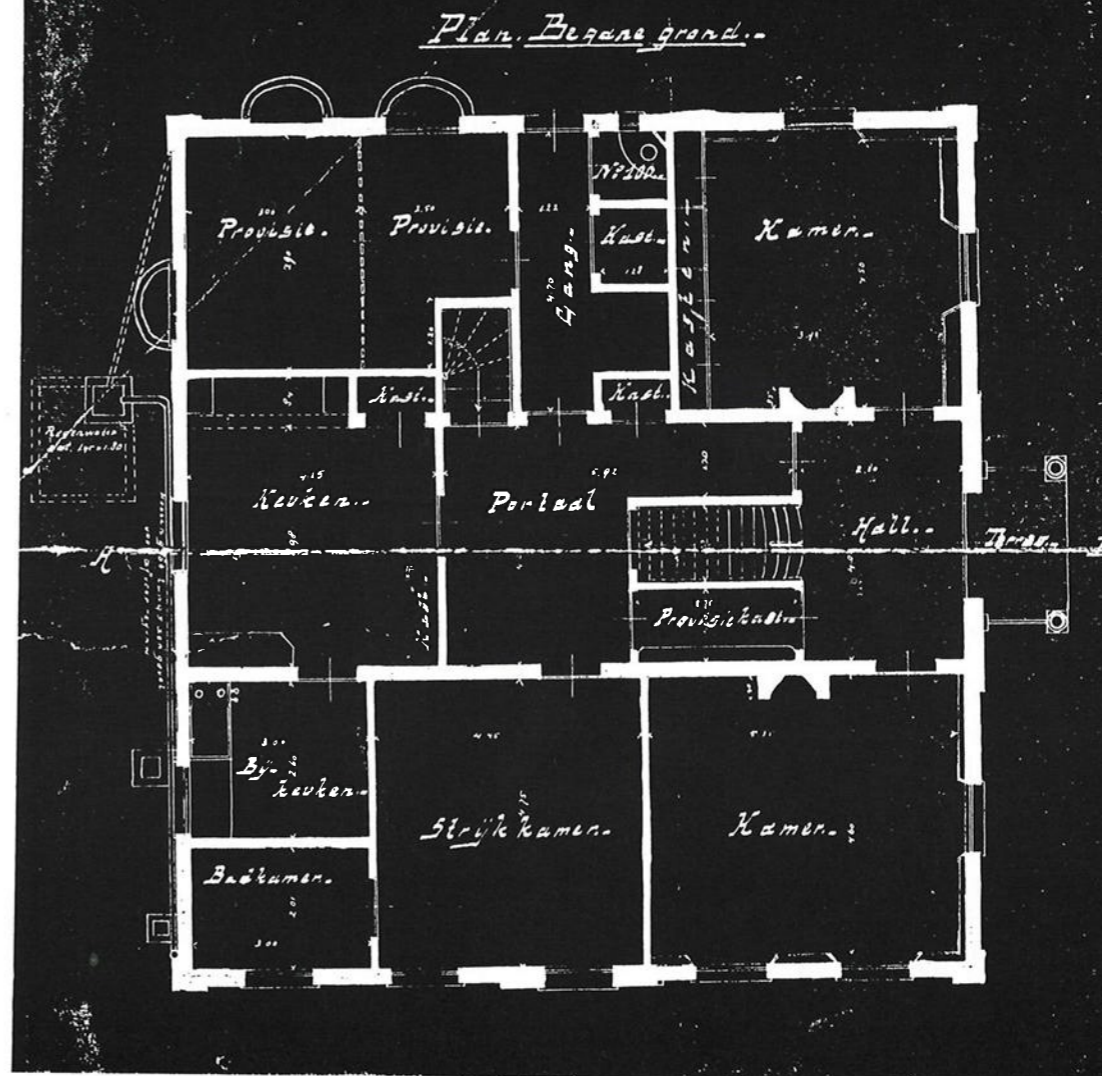
In het bouwkundig archief van de gemeente Voorst komt een opmerkelijke brief voor die gedateerd is op 6 mei 1919, als het huis nog eigendom is van de erven De Balbian van Doorn. De Zutphense architect Van Loo vraagt de gemeente Voorst goedkeuring voor een inwendige verbouwing van de villa "Enkstein" en het koetshuis met de stal. Een aantal passages uit deze brief, geschreven in opdracht van Marie Anna Desiree Bake de Menthon, de echtgenote van notaris mr Willem Jan van Boneval

Faure, wil ik u niet onthouden vanwege de prachtige antieke termen:

Verbouwing van de villa: De uit te voeren werken zullen bestaan uit het navolgende: Het uitbreken van een bestaand welf, het inbreken van twee raamkozijnen, het wijzigen van de keukenschoorsteen met kast, het opmetselen van een half steens muurtje, waarin deurkozijn voor afscheiding nieuwe keuken. Voorts het aanbrengen van de W.C. waarvoor muurtjes metselen, deurkozijn stellen en W.C. raampje inbreken. In de keuken een pomp aansluiten op de bestaande welput. Het deurkozijn, thans toegang tot provisiekamer inbreken en wederplaatsen in de nieuwe muur. Over de ontstane openingen boogjes slaan. De buitenmuren bijgewerkt met afkomende oude steenen in basterd specie. In de nieuwe kamer (oude keuken) raamkozijn uitbreken en hierin nieuwe schuifdeurkozijn stellen en aanbrengen. In de hoeken nieuwe kamernisjes aanbrengen, opgetrokken tot de eerste verdieping, boven dichtgestoken. De binnenmuren van zolderkamers verder opgetrokken van oude doch goedgekeurde steenen, of van boeren grenen.

Verbouwing koetshuis met stal: IJzeren raampjes verwijderen en nieuwe deur- en raamkozijn aanbrengen voor speellokaal. Klinkerbestrating uitbreken en voor nieuwe houten vloer voetsmuurtjes aanbrengen. Klinkerbestrating uitbreken en voor nieuwe houten vloer voetsmuurtjes aanbrengen. Voor afscheiding schotwerk aanbrengen. Voorts hangend nisje tot buitendaks, binnendaks boerengrenen in h. basterd, buitendaks klinkers in p.c. In de stal no. 100 en urinoirs, hiervoor muurtjes opmetselen met stellen dubbel deurkozijn. Aanleg diepte enz.: als voor de villa omschreven.

Teekening van het perceel aan de Rijksstr.

Plattegrond van de begane grond voor de verbouwing van 1919. Rechts het terras met entree; onder de Rijksstraatweg-zijde. Klokgewijs de volgende vertrekken (links boven beginnend): provisie, provisie, gang met "NO. 100" en kast, kamer, hal, kamer, slaapkamer, badkamer, bijkeuken en keuken. In het midden het portaal met een provisiekast.

Voorts slaan van een pomp in de hoek stal. Voor afvoer pompwater en urinoir een zinkput aanbrengen volgens tekening en opgaaf. Bij koetshuis een open waranda aanbrengen.

*Zutphen 16 mei 1919,
H.A. van Loo, architect.*

De gemeente Voorst geeft haar goedkeuring en het werk wordt uitgevoerd volgens de onderstaande brief:

Zutphen, 16 februari 1920.

De ondergeteekende H.J. Nijland, aannemer, wonende Weg naar Voorst 192, Zutphen Verzoekt namens mevrouw Boneval Faure te Voorst een nieuwe kap te mogen maken op huize Enkstein te Voorst, met bijkomende werken volgens bijgaande tekening.

H.J. Nijland.

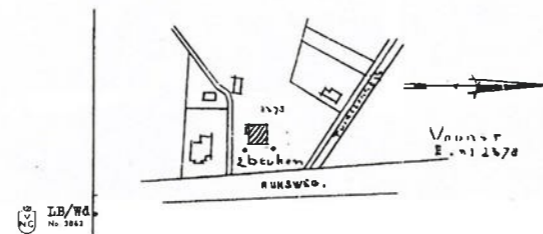
10. Na de interne verbouwing beneden en de nieuwe kapconstructie voor extra kamertjes, koopt mevrouw M.A.D. van Boneval Faure-Bake de Menthon de villa "Enkstein" in 1926 van mevrouw Reesink. Van 1926 tot 1936 wordt het huis bewoond door de notaris van Boneval en zijn vrouw. Op 15 januari 1936 vertrekt de familie uit Voorst.

11. Voorst krijgt vanaf 2 oktober 1935 een nieuwe notaris. De nieuwe eigenaar/bewoner is Jacobus Johannes Jongepier, geboren op 16 november 1889 in Middelburg. Hij gaat met zijn vrouw Helena Elisabeth Wilhelmina Spillenaar en

hun in 's-Hertogenbosch geboren zoons Frederik Cornelis en Johannes Karel op "Enkstein" wonen. Na het overlijden van notaris Jongepier blijft zijn weduwe tot 25 maart 1950 op "Enkstein" wonen.

12. In 1953 koopt de zoon Frederik C. Jongepier de villa van zijn moeder. Hij gaat het huis gebruiken als pension. In 1955 krijgt hij toestemming de tuinen te gebruiken als kampeerterrein. Hij krijgt echter in 1956 geen toestemming een zomerhuisje in zijn tuin te exploiteren. Omdat "Enkstein" twaalf mooie grote vertrekken bezit, is het zeer aantrekkelijk als pension.

13. In 1962 noteert het kadaster een nieuwe eigenaar van de villa. De koper is de Stichting Buitencentrum van de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland. De Stichting gebruikt het huis als bejaardentehuis. Vanwege de grote hoeveelheid bladeren van de reusachtige bomen voor het huis is de villa in de zomerperiode erg vochtig en somber. De directeur van gemeentewerken, S. van der Wal, adviseert het College van B en W de twee grote beuken te laten

Situatieschets bij de kapvergunning van de twee zeer oude beuken, in oktober 1961 getekend door S. van der Wal.

rooien. Zijn motivatie is als volgt: "Alhoewel de bomen nog vrij gaaf zijn, kan m.i. toch wel een kapvergunning worden verleend, daar de bomen deels boven het pand hangen en daardoor zowel de vochtigheid van het pand in de hand werken als de toetreding van zon belemmeren".

B en W gaan akkoord, mits nieuwe bomen worden ingeplant. De Vrije Evangelische Gemeente gebruikt "Enkstein" tot 1971 als bejaardentehuis.

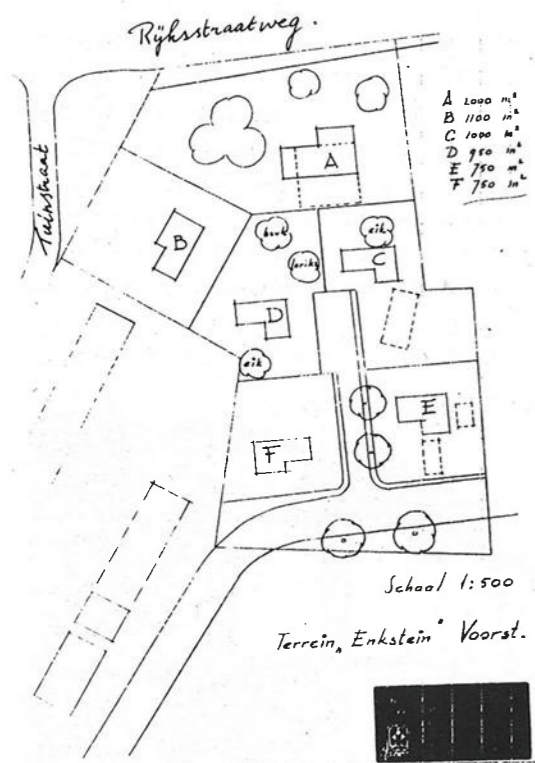
14. De functie van bejaardenoord houdt niet op als de heer P. Verduijn in 1971 de villa koopt. Bij veranderingen aan het huis zal hij rekening moeten houden met het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (C.R.M.). Op 26 augustus 1968 schrijft het Ministerie van C.R.M., dat men van plan is "Enkstein" op de lijst van Beschermden Rijksmonumenten te plaatsen. Dat gebeurt inderdaad, per brief van 22 juli 1970 is het huis een rijksmonument. Grote problemen treden voor de heer Verduijn op wanneer hij moet voldoen aan de brandveiligheidsvoorschriften. Uitgebreide correspondentie met woorden als: brandtrappen, blussers, nooduitgangen, namenlijsten van bewoners per etage, metalen prullebakken, speciale deursloten, geen obstakels in de gangen, trappen en portalen, geen losse kleden in de hal, brandslangen, enz. vinden we in het archief. De heer Verduijn krijgt geen steun van de Commissie voor Bejaardenoorden in Gelderland om ook psychisch gestoorde bejaarden en lichamelijk behoeftige ouderen te gaan verzor-

gen. Extra uitbreidingen van de villa "Enkstein" zal men gaan tegenwerken, omdat er geen erkenning ingevolge de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten zal worden gegeven. Men heeft grote bezwaren tegen het "Commerciële Bejaardenoord" in Voorst. De heer Verduijn brengt "Enkstein" in bij de B.V. Onroerend Goed Verzorgings- en Verpleegtehuizen "Verduijn" en hij gaat het besluit om de villa op de rijksmonumentenlijst te plaatsen aanvechten. Hij heeft namelijk grote plannen, eerst het huis van de monumentenlijst af, daarna slopen en een nieuw huis bouwen volgens de officiële voorschriften. Per brief van 14 februari 1975 geeft het Ministerie van C.R.M. toestemming om "Enkstein" te slopen. Helaas overlijdt de heer Verduijn op 11 juli 1976; zijn vrouw C.C. Verduijn-Verweij zet het bejaardenhuis voort, nog steeds achtervolgd door de inspecteurs van de brandveiligheid. Zij ziet echter af van de nieuwbouwplannen. Uiteindelijk geeft zij het makelaarskantoor W.J. de Wilde jr. in Warnsveld opdracht het

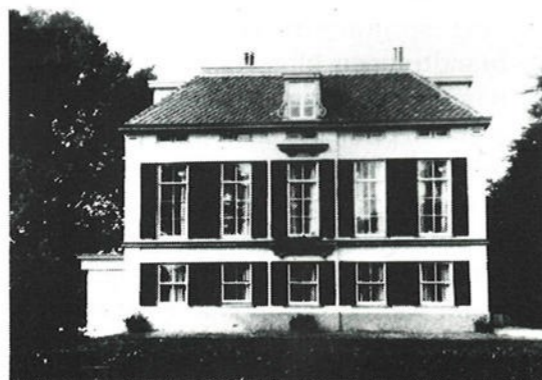
De villa klaar voor de sloop in 1978. Hier de noordgevel met de entreepartij

totale terrein te verkavelen en het plan met zes percelen, variërend van 750 m² tot 2000m², in te dienen bij het gemeentebestuur. Per 1 december 1978 zal het bejaardenoord "Enkstein" worden gesloten. Uitgaande van de sloop van de villa wordt er onderhandeld met toekomstige kopers. Ook de gemeente Voorst heeft belangstelling voor dit prachtig gelegen stuk grond voor woningbouw. Medio 1978 echter tekent de heer Hensbergen het voorlopig koopcontract.

Het verkavelingsplan van makelaar de Wilde (1978).

15. Op 1 januari 1979 worden Cornelis Jan Willem Hensbergen en zijn vrouw eigenaar van de te slopen villa. Het herdenkingsboekje "C.J.W.Hensbergen, 55 jaar Opbouwend Actief", uitgegeven in 1988 bij het jubileum van het bouwbedrijf Hensbergen, geeft een goed beeld van wat er daarna met "Enkstein" gebeurt: "Uitsluitend met sloopplannen in zijn hoofd en de gedachte aan een nieuwe ruimere woning met kantoor/archiefruimte in zijn achterhoofd loopt hij op een verloren decembermiddag in 1978 om de oude villa. Geertje is aanvankelijk helemaal niet warm te krijgen voor het restauratieplan van Cees. Na enkele weken gaat ze overstag voor het enthousiasme van haar man. Het oude pand wordt opgeknapt en gerestaureerd naar de originele staat van 1855. Zo wordt een ten dode opgeschreven monument omgetoverd tot het huidige visitekaartje van het bedrijf Hensbergen." Dankzij de familie Hensbergen bleef het prachtige huis voor het nageslacht bewaard. Jammer genoeg werd het oor-

"Enkstein" in 1982, na de restauratie.

spronkelijke park verkaveld in vier percelen voor woningbouw.

16. Per 1 februari 1994 werd het pand verkocht en na een interne verbouwing werd "Enkstein" het hoofdkantoor van het Adviesbureau Perfors Performens en Peremptoir.

17. Na vertrek van bovengenoemd adviesbureau werd het huis eigendom van de Enkstein Holding B.V. Sinds dit voorjaar is het bedrijf "Pensioen Partners" huurder.

"Enkstein", intussen een gemeentelijk monument, ligt nog steeds als een schitterende parel in het centrum van Voorst.

De gevangenneming van notaris Jongepier en zijn zoon Johnny

door G.W. Zegers-ter Mate

Op zoek naar foto's van de villa "Enkstein" kwam de heer L. Sevenster, de schrijver van het vorige verhaal, bij de vroegere dienstbode Gerrie ter Mate uit Voorst. Zij vertelde het volgende verhaal uit de tijd dat ze bij notaris Jongepier werkte.

In november 1941 kreeg ik van het gemeentebestuur van Voorst een brief, dat ik vanaf 1 december 1941 geen dienstbode meer mocht zijn bij de joodse familie Van Gelder. Per 1 januari 1942 werd ik inwonende dienstbode bij de notarisfamilie Jongepier op "Enkstein". Ik sliep op een zolderkamer en werd het hoofd van het andere personeel, bestaande uit twee of drie meisjes. Ik moest 's morgens om zes uur opstaan en was eigenlijk 24 uur per dag in dienst van mevrouw Jongepier. Elke woensdagavond was ik vrij van 8 tot 10 uur, en één keer in de veertien dagen had ik een zondag vrij van 10 tot 10 uur. Die zondagen bracht ik meestal bij mijn ouders door. Naast de kost en inwoning kreeg ik f 35,- loon per maand waarvan ik, in opdracht van mijn mevrouw, eerst mijn dienstkleding moest aanvullen.

Het notariskantoor was in de kamer links van de voordeur, de rechterkamer werd in

Juffrouw G.W. ter Mate in 1942, bij haar bevestiging als lid van de Ned. Herv. kerk van Voorst

1941 en 1942 doorlopend gebruikt door een hoge Duitse officier. Langs de IJssel hadden de Duitsers veel versterkingen. Voorst zat vol militairen, vooral op "De Beele". "De Adelaar" en "De Poll", maar ook het "Wapen van Gelderland" en de "Twee Schimmels" waren bezet. Bij ons op "Enkstein" hadden we veel soldaten in het park, ons koetshuis gebruikten ze als kantine. Onze officier kreeg zijn eten van een keukenwagen.

In 1943, ik was toen achttien jaar, maakte ik iets verschrikkelijks mee. We zouden net gaan eten tegen een uur of vijf 's middags, toen de voordeurbel ging. Ik ging naar de deur, opende deze en zag een Duitse officier staan. Achter hem stond een vrachtwagen met de achterklep naar beneden en het zeil omhooggeslagen. In de wagen zaten vijftien tot twintig mannen die ik niet kende, sommigen - dacht ik - kwamen uit Twello en Wilp. Ze werden bewaakt door Duitsers met wapens. De Duitser zei: "Notar Jongepier, wo ist er, er muss mitkommen". De heer en mevrouw Jongepier kwamen op het lawaai af, ook Johnny. Zijn

broer Fred woonde in Amsterdam. Meneer werd in de wagen geduwd en toen Johnny probeerde zijn vader te helpen om niet weg te gaan, werd ook hij gedwongen in de wagen te stappen. Toen werd de achterklep en het zeil gesloten en reed de wagen weg. Als aan de grond genageld bleven mevrouw en ik aan de deur staan. 's Avonds vroegen we onze inwonende Duitser of hij iets wist en of hij mevrouw kon helpen. Maar hij wist niks, dat soort werk deed de S.D.

Nooit heeft mevrouw Jongepier gehoord wat er met haar man en zoon gebeurd is, niet in de oorlog maar ook niet daarna. Volgens geruchten in Voorst zouden alle mannen en jongens van de vrachtwagen "in zee zijn gegooid", maar niemand weet het ware van deze geschiedenis.

Twee maanden later moesten mevrouw Jongepier en ik "Enkstein" verlaten. Het hele huis werd gevorderd, we mochten niks meenemen. Dat was meteen het einde van mijn dienstje op "Enkstein". Ik weet nou nog niet wat er met de notaris gebeurd is, en ook Johnny is nooit meer teruggekomen in Voorst.

Reacties van lezers

door H. Kleinjan

Op de inhoud van de vorige Kroniek, 1997-2, met als thema "gezondheid en ziekte" ontvingen wij twee reacties van lezers, die aanvullende informatie konden geven.

1. De heer H.H. Garretsen reageerde op de foto's bij het artikel over het Twellose ziekenhuis, geschreven door de heer J. Lubberts:

- De foto van de directie en de verpleegsters op bladzijde 14 dateert niet uit 1916, maar uit 1928. De namen van de personen op de foto zijn (v.l.n.r.): mej. D. Witteveen, mej. D. Kerkdijk, mej. C. Oldenhof, mej. T. Waanders, zuster Valentine, zuster De Jong; in het midden zit hoofdzuster Van Leusen.
- De foto van de patiënten en het perso-

neel in de lighal (bladzijde 18) is niet in 1910 gemaakt maar rond 1920. De persoon zittend op bed in het midden (handen gekruist) was Jan Witteveen. Hij was in het ziekenhuis opgenomen ter verpleging van T.B.C., waaraan hij later ook is overleden.

Jan Witteveen was een zoon van de heer A.J. Witteveen en mevrouw D. Witteveen-De Weerd en een broer van de latere wethouder B. Witteveen.

2. Bij het artikel "De laatste eer" van de heer Th. Küpers stond een foto van een lijkkoets. Ons lid de heer G.F. van der Linde uit Den Haag reageerde op het onderschrift bij deze foto. Hij vertelde, dat de begrafenisvereniging al snel na haar oprichting een lijkkoets aanschafte. De eerste die met deze koets naar zijn laatste rustplaats werd gebracht was de heer Dolf Timmer, wonende op de hoek Duistervoordseweg-Molenstraat. Daar had hij een winkel in snoep en al-

lerhande. Later is deze winkel overgenomen door mevrouw De Pol.

De eerste koetsier op de lijkkoets was Tinus Koers uit de Molenstraat. Hij had namelijk een zwart paard. Als tweede zwart paard werd het paard van Herman Schutte gebruikt.

Tot het moment dat hij eind 1938 een ernstig ongeluk kreeg was Tinus Koers de vaste koetsier. Willem Demmers, die twee zwarte paarden had, nam het daarna van Koers over en bleef jarenlang de koetsier. De heer Van der Linde kan zich niet goed herinneren of de heer G. van Gulp de opvolger van Willem Demmers was.

Volgens het onderschrift van de foto zou het gaan om de begrafenis van een ongehuwde dochter Linthorst. De heer Van der Linde weet te melden, dat het mevrouw Willemina Linthorst betrof. Zij werd ongeveer 80 jaar oud en werd begraven daags voor kerstmis 1935.

Het huis "De Haghe" te Wilp

door J.Ph. Roosegaarde Bisschop

Toen mijn ouders hun huis in Overveen bouwden noemden zij het "De Haghe", naar het huis "De Haghe" in Wilp, waaraan mijn moeder zulke gelukkige herinneringen uit haar jeugd bewaarde. Ik groeide op in "De Haghe" in Overveen, Ter Hofstedeweg 13. Onze burgemeester wilde het zijn burgers niet aandoen om in een huis, genummerd met een gekken- of een ongeluksgetal te wonen. Dus woonde onze buurman op nummer 9A en wij op nummer 9B.

In 1934, kort na mijn achttiende verjaardag, haalde ik mijn rijbewijs. Een paar maanden later zei mijn moeder: "Rij me eens naar "De Haghe". En zo reden we op een dag op een grintweg over de Veluwe, wolken stof opwerpend. Als je een tegenligger passeerde moest je soms stoppen en wachten tot de stof was verwaaid en je weer wat kon zien. Feilloos wees ze mij de weg. Ik vermoed dat we over het landweggetje kwamen waar mijn vrouw en ik nu bloemen

kopen bij de heer Van Brummelen. Op "De Haghe" werden we ontvangen door het boerengezin dat er toen woonde. Na de kennismaking en de koffie vroeg mijn moeder: "Waar is het bos gebleven?". "Dat bracht niets op", antwoordde de boer, "we hebben er een weiland van gemaakt".

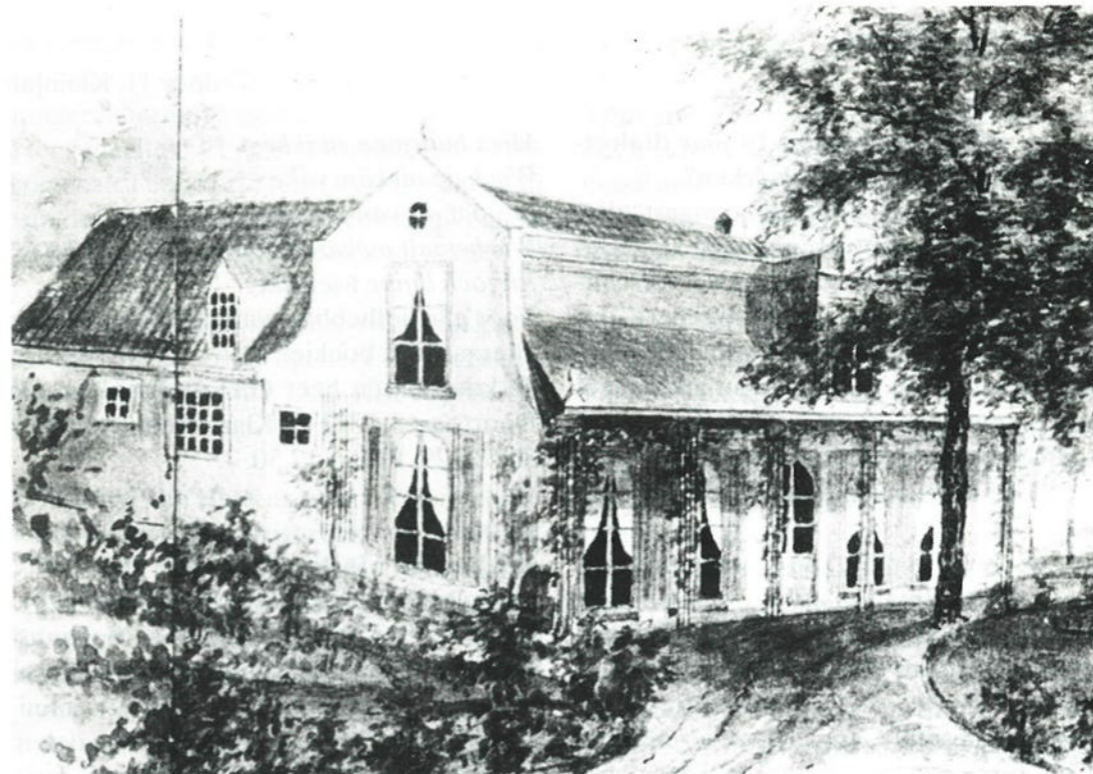
Aan de oprit lag nog de steen met de naam. "Mag ik die meenemen?" vroeg mijn moeder. Dat mocht, en voor vijf gulden namen we hem mee en brachten hem naar "Johnniesland", ons zomerhuis aan de Hoogbuurloseweg in Ugchelen, dat nu "De Wending" heet en een revalidatiehuis van het Leger des Heils is t.b.v. drugsverslaafden. Toen we Johnniesland na de oorlog verkochten, nam mijn broer de steen mee en metselde deze in, naast de voordeur van zijn huis in Arnhem.

Omstreeks 1790 kocht Lambert Banier (1738-1798), ontvanger van de stad Deventer, een jachtterrein van 34 bunder tussen de boerderij van Wullinks en de tuin van de pastorie van Wilp met het daarop gelegen huisje "De Heeghe". Zijn zoon Mr Gerhard Nilant Banier (1780-1877) - hoe kwam hij aan de naam "Nilant"? - was in 1806, 26 jaar oud, gehuwd in Groningen met de 19-jarige Johanna Metelerkamp. Hij werd president van de arrondissementsrechtbank in Deventer. In 1878 liet hij de bouwvallig geworden "De Heeghe" slopen en bouwde de villa "De Haghe", waar hij in de zomer met zijn gezin woonde. Zij hadden vijf kinderen waarvan alleen twee dochters, Georgette en Gerhardine, huwden en wel met twee broers, beide militairen (Deventer was ook toen een garnizoensstad). Georgette (1812-1855) huwde in 1839, 26

jaar oud, Otto Hendrik Kuyck (1808-1900), toen 30 jaar oud, later commandant van de Militaire Academie te Breda. Gerhardine (1822-1911) huwde in 1852, 29 jaar oud, Wouter Adolf Kuyck (1810-1875), toen 41 jaar oud, die luitenant-kolonel der artillerie van het Oost-Indisch Leger (het latere Kon. Ned. Indisch Leger) werd. De broers waren zoons van Wouter Kuyck (1737-1826), die als luitenant-kolonel in de garde van Napoleon helemaal naar Moskou liep en ook helemaal weer terug. Hij kwam als enige Nederlandse officier uit Rusland terug na een vreselijk barre tocht. In 1826 verdronk hij in de Rijn bij Arnhem toen de roeiboort omsloeg waarmee hij medegasten ophaalde voor de ontvangst op een stoomboot ter gelegenheid van de opening van een dienst tussen Rotterdam en Arnhem. Toen vader Gerhard Nilant Banier in 1877 in zijn huis op de Brink in Deventer over een haardkleed struikelde en aan de gevolgen daarvan overleed, was zijn dochter

Het huis "De Haghe" in 1968, toen het verkocht werd voor ruim f 41.000.
(Foto Nijland, Deventer)

Detail van een aquarel, door de heer Otto Hendrik Kuyck gemaakt, van het in 1878 afgebroken huis "De Haaghe" in Wilp.

(Coll. W.W. Kuyck, Oegstgeest)

Gerhardine, sinds twee jaar weduwe, de enige overlevende Nilant Banier. In de zomer ging zij als vanouds wonen op "De Haghe". Anna Visser, gehuwd met de postgaarder Gerritsen te Wilp, was daar haar verzorgster. Gerhardines kinderen en kleinkinderen waren er altijd welkom.

Toen Gerhardine in 1911, 91 jaar oud, overleed, leefden er geen Nilant Baniers meer en waren haar drie zonen Kuyck de enige erfgenamen. "De Haghe" werd verkocht; niet met aller instemming. Niet verkocht werd de koetsierswoning, die werd aan de koetsier Jacob Slijkhuis geschonken. "De

Haghe" was honderdtwintig jaar in de familie geweest.

Voor u gelezen

Tussen Veluwe en Iessel - 10 jaar dialectclub "Klarenbeek en Umstreken"

Sinds enkele jaren is de maand maart "dialectmaand". Dialectverenigingen als "Klarenbeek en Umstreken" zetten via verschillende activiteiten de "schienwarpers" op hun streektaal. Doelstelling van deze verenigingen is om het gebruik van het dialect aan te moedigen en om het verdwijnen ervan te voorkomen. Eén van die activiteiten is het uitbrengen van boeken in de streektaal.

Zo verscheen in maart dit jaar ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van genoemde dialectclub het boekje "Tussen Veluwe en Iessel". Eén dialect van deze streek bestaat niet. Hoewel er duidelijk overeenkomsten zijn, schrijft ieder van de zeven auteurs in het boekje in zijn of haar eigen dialect. Alle schrijvers hebben een eigen schrijfwijze, die echter iedereen kan lezen die enigszins met de streektaal vertrouwd is.

Het boekje is gevuld met zo'n 18 al dan niet waargebeurde verhalen en 16 gedichten. De onderwerpen variëren van de geschiedenis van de Veluwe tot het paarse kabinet.

In één van de bijdragen legt Marten Brascamp uit waarom het dialect het waard is behouden te blijven. De streektaal is namelijk meer dan "Nederlands in dialectwoorden". Aan de hand van een Nederlands gedichtje over "Ons hart" laat hij zien dat een vertaling daarvan in het dialect "naens op lik". Over bepaalde zaken wordt in deze streek anders gedacht en dus ook anders gesproken. Zijn "vertaling" van genoemd gedicht luidt kort maar krachtig:

door H. Kleinjan

Mien buurman en ikke

Wie help mekäre väke

Le stoat d'r van te kieken

Wie betaalt mekäre nooit

En toch binné wie rieke.

Voor alle liefhebbers van de streektaal een alleraardigst boekje!

Te koop bij de heer G.H.A. Franken, De Doorvaart 3, 7381 CJ Klarenbeek, tel. (055) 301 16 29. Prijs f 12,50.

Bussloo

150 jaar St. Martinusparochie 1847-1997

125 jaar St. Martinusschool 1872-1997

Door een werkgroep uit de St. Martinusparochie te Bussloo is ter gelegenheid van bovengenoemde jubilea een boek samengesteld. Het boek valt uiteen in twee delen. Het eerste deel beschrijft de geschiedenis van de parochie. De eerste jaren van de parochie komen weliswaar aan de orde, maar de nadruk ligt op de laatste vijftig jaar. De samenstellers gaan er namelijk vanuit dat veel lezers in het bezit zijn van het boek dat pastoor Reith in 1947 schreef over de geschiedenis van de toen 100-jarige parochie.

Al lezende krijgt de lezer het beeld van een hechte en actieve parochiegemeenschap. Na een korte beschrijving van de geschiedenis van de parochie, het interieur en de omgeving van de kerk (incl. maar liefst drie pastorieën) komen diverse activiteiten aan bod die in kerkelijk verband georganiseerd werden en nog worden.

Actieve mensen passeren de revue: van pastoors en zusters tot koster en de tuinman,

van zangkoorleden en processiedeelnemers tot leden van vakbonden en vrouwen- en jongerenverenigingen.

Het gedeelte over de St. Martinusschool bestaat naast een korte tekst over het ontstaan van de school en over de achtereenvolgende leerkrachten voornamelijk uit klasse- en groepsfoto's.

Het boek is à f 15,- (plus eventuele portkosten) te koop bij de heer W. Berends, Bonenkampsweg 4a, 7383 RR Voorst, tel. (0571) 26 17 41.

1922-1997 Ten Holtens Erve - 75 jaar christelijk onderwijs in Nijbroek

De School voor Christelijk Onderwijs in Nijbroek viert dit jaar haar 75-jarig bestaan. Eén van de feestelijke activiteiten was de uitgave van een jubileumboek. Na een kort voorwoord over de geschiedenis en toekomst van de school volgen 45 pagina's met klassiefoto's en opnames van schoolreisjes en andere activiteiten. Aan de kwaliteit van de foto's is veel aandacht besteed: ook de

foto's uit de jaren '20 zijn bijzonder scherp afgedrukt.

Voor oud-leerlingen van de school is dit boek een must. Het boek kost f 17,50 (plus eventuele portkosten) en is te koop bij mevrouw N. Kers, Beemterweg 77, 7341 PD Beemte-Broekland, tel. (055) 323 14 22.

Voor de twee laatste boeken geldt, dat ze met name interessant zijn voor hen die te maken (gehad) hebben met de betreffende school of parochie. De inhoud van de boeken is afgestemd op deze beperkte doelgroepen. Vanuit de organisatie van een jubileum is dat heel begrijpelijk, maar eigenlijk doen de samenstellers van de boeken zichzelf hiermee tekort. Want ook voor iemand die geen directe relatie heeft tot de jubilerende school/parochie is het best interessant om in dit soort boeken te bladeren. Alleen missen zij een stuk achtergrondinformatie. Meer historische gegevens hadden beide boeken ook voor deze laatste groep lezers (nog) leesbaarder gemaakt.

Kadastrale atlas 1832 Voorst-Wilp

door L. Sevenster

Op 26 juni 1997 presenteerde de Stichting Werkgroep Kadastrale Atlas Gelderland haar uitgave, de herdruk uit 1832 van de kadastrale gemeenten Voorst en Wilp.

De Kadastrale Atlas bestaat uit een portefeuille met daarin:

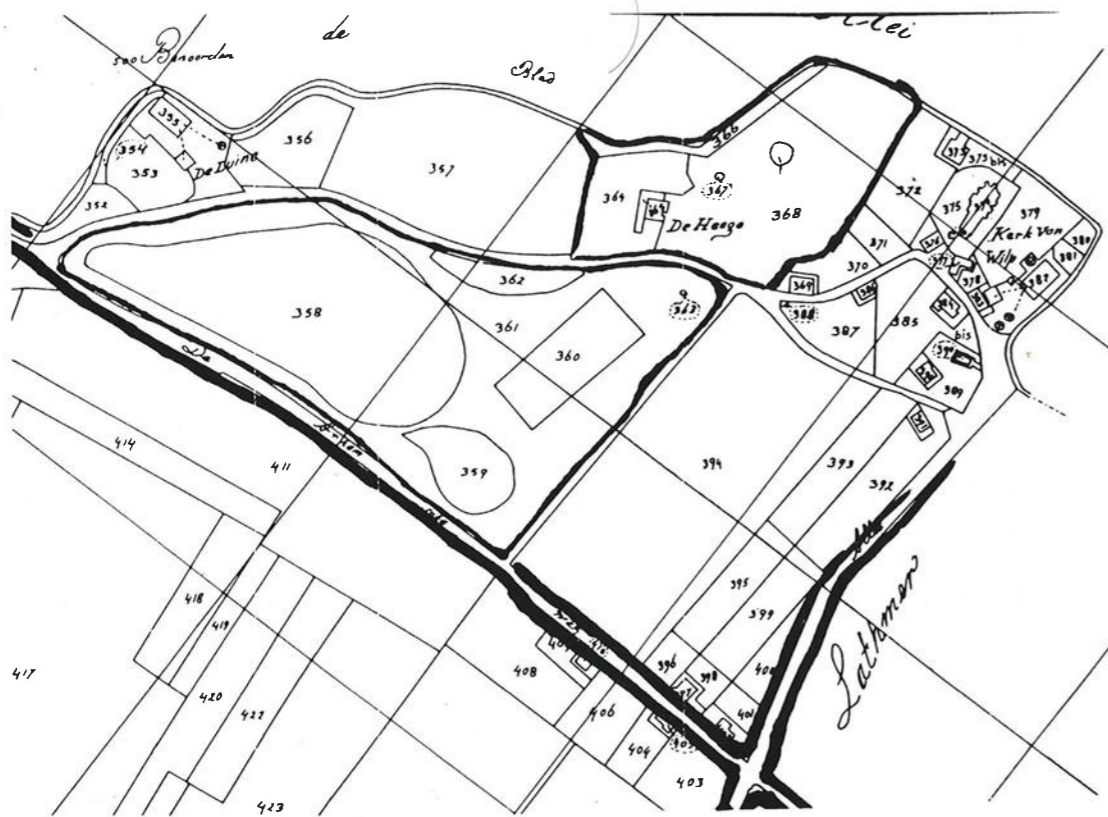
- het boekje met alle kadastrale gegevens van Wilp (88 blz.);
- 16 kaarten van de Steenkamer, Wilp, Posterenk en Wilp-Achterhoek;
- het boekje met de gegevens van Voorst

(104 blz.);

- 18 kaarten van Bussloo, Gietelo, Appen, Voorst en Klarenbeek.

Ter illustratie van "wat kun je er nu mee?" op de volgende pagina een kaart uit 1832 met de gegevens over boerderij "De Heege" aan de Kerkstraat in Wilp. In het dorp lag het huis met 5,5 HA grond. Het totale bezit was 44.77.79 HA.

De eigenaar in 1832 was Gerhard Nilant

Banier te Deventer, lid der rechtbank. Zijn gronden omvatten de volgende percelen (die op het kaartje wat dikker omljnd zijn):

- 358 weiland;
- 359 boomgaard;
- 360 tuin;
- 361 hakhout;
- 362 weiland;
- 363 schuur en erf;
- 364 tuin;
- 365 huis en erf;
- 366 weiland;
- 367 kippenhuis;
- 368 terrein van vermaak.

De boerderij had een "landheerskamer". Deze "kamer" werd in 1837 vergroot tot een

landhuis en de naam werd "De Haghe". Aan dit landhuis is elders in deze Kroniek een artikel gewijd.

Van de atlas zijn 175 exemplaren gedrukt, waarvan de O.K.V. er 125 heeft afgenomen. Wij moesten namelijk zorgen voor een gegarandeerd minimumaantal te verkopen exemplaren.

Door de sponsoring van dit project door Makelaardij Bieze, Notarissen Van Drimmelen & Noordman en het vroegere Waterschap Oost-Veluwe konden wij de atlasen voor een zeer gunstige prijs aanbieden aan onze leden.

Inmiddels zijn er van onze 125 atlasen

reeds 108 verkocht. Er zijn dus nog enkele exemplaren over! Als u belangstelling heeft, kunt u de atlas vooraf inkijken in onze werkruimte aan de Klokkenkampsweg 25 in

Twello (iedere woensdag van 9.00 tot 16.00 uur). Voor O.K.V.-leden is de prijs f 80,=; voor niet-leden is het f 85,=.

Inventarisatie van de R.K. begraafplaats in De Vecht

door J. Groenberg

Inleiding

De Begraafplaatsencommissie van de O.K.V. heeft de inventarisatie van de R.K. begraafplaats in De Vecht afgerond.

Voor de inventarisatie zijn de formulieren van de vereniging de Terebinth gebruikt. Hierop worden o.a. afmeting en materiaal van de grafsteen beschreven. Daarnaast wordt de volledige tekst van de grafsteen letterlijk overgenomen en worden de gebruikte symbolen beschreven. Zonodig wordt een foto van de grafsteen gemaakt. De ingevulde formulieren liggen ter inzage bij de O.K.V.

Om het materiaal eenvoudiger toegankelijk te maken zijn de letterlijke teksten uitgetypt en is een index op persoonsnamen gemaakt.

Bij het ontbreken van een nummering van de graven heeft de commissie een eigen nummering gemaakt. Door commissielid G.B.J. Reinders is een fraaie genummerde overzichtskaart van de begraafplaats gemaakt, zodat de graven eenvoudig terug te vinden zijn.

De inventarisatie betreft uiteraard een momentopname en werd in het voorjaar van 1997 afgerond.

Een exemplaar van de inventarisatie is aanwezig bij het kerkbestuur van de R.K. kerk in De Vecht, in het Streekarchief te Twello

en bij de Oudheidkundige Kring Voorst.

De inventarisatie is uitgevoerd door: de heer A.P. Nieuwstraten, mevrouw M.M.H. Nieuwstraten-Broekhof, mevrouw J.W.J. van Reede-van Hoek, de heer G.B.J. Reinders, de heer G.J. van Drimmelen en ondergetekende.

Geschiedenis

De Rooms-Katholieke kerk van De Vecht heeft in 1996 haar 75 jarig bestaan gevierd. In 1919 kreeg kapelaan W. Boelens uit Zutphen opdracht van de aartsbisschop Mgr. H. v.d. Wetering een nieuwe parochie voor te bereiden in De Vecht. In mei 1919 werd kapelaan Boelens overgeplaatst naar Duistervoorde om dit te verwezelijken. De H. Antonius van Padua werd de patroon van de parochie.

Op 14 juli 1920 werd de eerste steen gelegd. De architect was de heer Kroes uit Amersfoort.

Het gebouw werd op 20 januari 1921 ingewijd door de zeereerwaarde heer P. van Beurden, deken van het dekenaat Apeldoorn. De kerk werd op 19 juli 1921 geconsacreerd door de aartsbisschop Mgr. H. v.d. Wetering.

De begraafplaats, die achter de kerk ligt, is ook in 1921 in gebruik genomen. De eerste begrafenis die plaats vond was die van Gra-

da Johanna Linthorst. Zij was slechts vier maanden oud en werd begraven op 29 maart 1921. Haar grafsteen is niet meer aanwezig.

De eerste pastoor werd kapelaan W. Boelens. Na hem kwam pastoor H. Blomesath. Hij overleed op 25 juni 1946 en ligt begraven op de begraafplaats van De Vecht.

Inventarisatie

De R.K. begraafplaats van De Vecht is met zijn 75 jaar een jonge begraafplaats. Dit blijkt ook uit de grafmonumenten. Er zijn geen monumentale grafstenen aanwezig. De twee oudste grafstenen dateren uit 1922. De oudste grafsteen is die van Maria de

Een van de oudere grafstenen uit 1924

Witte. Zij overleed op 29 januari 1922. De andere grafsteen is die van Hermanus ten Have. Hij overleed op 26 april 1922 en was kerkmeester van de parochie.

Tijdens de inventarisatie zijn verscheidene oude grafstenen verdwenen. De graven zijn echter niet geruimd.

Het grootste deel van de grafstenen op de R.K. begraafplaats van De Vecht is gemaakt van hardsteen, vaak in combinatie met marmer. Daarnaast komt graniet veel voor, met name bij de jongere graven.

Het symbool dat het meest voorkomt is het kruis, als vorm van de grafsteen of als afbeelding. Soms is op een kruis een corpus of een engelenkopje aangebracht.

Andere symbolen die frequent voorkomen zijn palmtakken en rozen. De laatste gewikkeld om een kruis en met name op de jongere grafstenen van graniet.

Symbolen die incidenteel voorkomen zijn korenaren en duiven.

Afkortingen die regelmatig voorkomen zijn: R.I.P. (Requiescat In Pace = hij ruste in vrede), I.N.R.I. (Iesus Nazaréus Rex Iudaeórum = Jezus van Nazareth, koning der

Overzichtsfoto op het middengedeelte van de begraafplaats

Joden; dit staat meestal boven een crucifix). Het monogram van Jezus **R** is samengesteld uit de Griekse letters X en P, die de eerste letters van "Christus" vormen.

A en Ω de eerste en de laatste letter van het Griekse alfabet komen op deze begraafplaats slechts enkele keren voor. Zij symboliseren God als het begin en het einde van alle dingen. Het woord PAX, vrede, is op een aantal grafstenen terug te vinden. Op een grafsteen uit 1937 is een koperen plaatje bevestigd met de naam van de steenhouwerij waar de grafsteen gemaakt is. De complete tekst luidt: "Johs te Riele, Steenhouwerij in Monumentale Werken, Deventer".

Conclusie.

De R.K. begraafplaats van De Vecht is een jonge begraafplaats. Ze is omzoomd door een fraaie dubbele rij rode beuken en ziet er keurig verzorgd uit.

Een zorgwekkende ontwikkeling is het verdwijnen van de oudere grafstenen. Het zou voor de sfeer en het karakter van de begraafplaats, ons inziens, beter zijn als deze oude grafmonumenten zouden blijven bestaan. Dit ondanks het feit dat ze misschien verweerd en wat verzaakt of beschadigd zijn. Uiteindelijk zal de begraafplaats er niet fraaier op worden als er over enige tijd alleen nog maar moderne gelijksoortige granieten grafstenen zouden staan.

Tot slot

Mogelijk zijn er lezers die meer weten over de geschiedenis van de R.K. begraafplaats van De Vecht. De commissie houdt zich aanbevolen voor hun informatie.

Verder zijn er misschien nog oude foto's van de begraafplaats die zouden kunnen worden overgefotografeerd voor het archief van de O.K.V.

De "Inventarisatie van de R.K. begraafplaats in De Vecht" (incl. kleurenkaart van de begraafplaats op A3-formaat) is voor f 17,50 te bestellen bij het secretariaat van de O.K.V. De inventarisatie kan eventueel ook met zwart-wit kaart geleverd worden. Mensen die geïnteresseerd zijn om één keer per maand (op de eerste zaterdag van de maand) mee te werken aan het inventariseren van de begraafplaatsen van de gemeente Voorst zijn van harte welkom. Momenteel zijn we bezig met de begraafplaats van Klarenbeek.

Contactpersoon:

Jan Groenenberg, Hietweideweg 30, 7391 XX Twello, tel. (0571) 27 60 37.

Bronnen

1. "Parochie De Vecht viert het 75 jarig bestaan", Voorster Nieuws 10 juli 1996
2. "Begraven en begraafplaatsen, monumenten van ons bestaan", Teleac
3. Mondelinge informatie van pastoor J.H.G. Leemereise

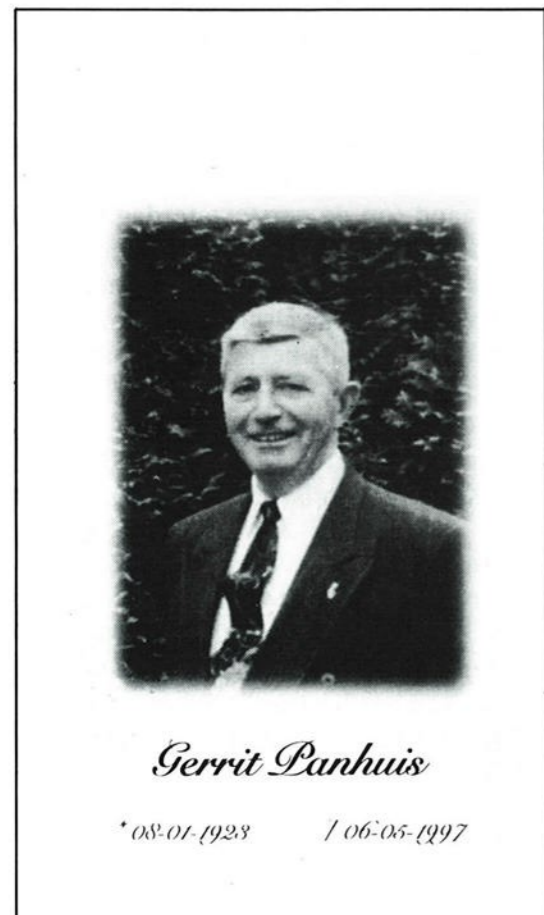
door J. Lubberts

In de Kroniek van maart heb ik beloofd u op de hoogte te houden van de verenigingsactiviteiten aan de Klokkenkampsweg. Als eerste activiteit wil ik u bekend maken met de verzameling bidprentjes. Er verandert veel om ons heen en het bidprentje ontkomt daar niet aan. Gelukkig hebben we Theo

Küpers bereid gevonden ons hierover iets te vertellen.

Wat is een bidprentje?

In de katholieke kerk was het een oude traditie om een prentje te maken, wanneer iemand was overleden. Het bidprentje had

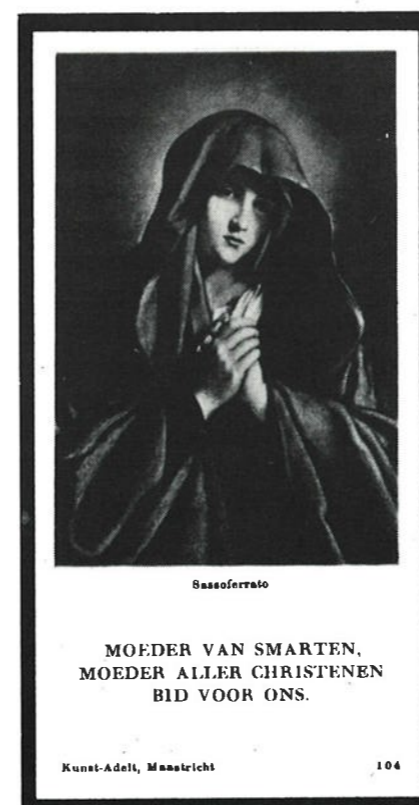
Eén van de oudste en de nieuwste prentjes van de O.K.V-verzameling. Op de volgende pagina een bidprentje uit 1919; Boven het gedachtenisprent-

je van de heer G. Panhuis, oud-voorzitter van de O.K.V. (met toestemming van mevrouw J.A. Panhuis-van Vemden hier afgedrukt).

aan de voorzijde meestal een afbeelding van Jezus aan het kruis, Maria, de Moeder van smarten, of een andere religieuze afbeelding. De achterzijde vermeldde enkele summier gegevens van de overledene: de naam, geboorte- en overlijdensdatum en soms enkele gegevens over het leven van de overledene. Tevens bevatte zij enkele religieuze teksten, zoals "mijn Jezus barmhartigheid" of citaten uit het bijbelboek Job. Over het algemeen was de uitvoering - volgens onze huidige maatstaven - nogal somber.

Deze bidprentjes werden in het kerkboek gelegd en op zondagen tijdens de kerkdienst zag men die namen weer en kon men voor de zielerust van de overledene bidden.

Kroniek 1997 - 3

Na een een kortere of langere tijd werd het bidprentje uit het kerkboek verwijderd en opgeborgen in een oud sigarenkistje, doos, of bij de familiefoto's in de la van kast of kabinet.

Wanneer men vroeger met de burensamen in het sterfhuis had gebeden, werden deze gebeden meestal beëindigd met de opmerking van de oudste buur: "Laot wie ok nog even bidden veur de luu uut de la of uut 't deussie".

Door de jaren heen en vooral na de oorlog is het karakter van het bidprentje veranderd. Nu spreekt men van gedachtenisprentje. De sombere afbeelding uit het verleden heeft plaatsgemaakt voor een kleurige afbeelding van een landschap, bloemen,

27

of - wat men tegenwoordig bijna altijd ziet - een foto van de overledene. Ook is het enkelvoudige blaadje vervangen door een dubbele. Op de binnenzijde worden niet alleen de persoonsgegevens afgedrukt, maar ook de levensloop of andere gegevens van de overledene.

Het gedachtenisplaatje komt niet meer in het kerkboek, want dat raakt in katholieke kringen in onbruik. Wat opvalt is dat steeds meer mensen, niet-katholieken, gebruik maken van het gedachtenisprentje. Het verschil tussen katholiek en niet-katholiek is op dit gebied helemaal verdwenen.

Zo heeft het oorspronkelijke bidprentje een geheel andere betekenis gekregen.

De verzameling

In het kader van genealogisch (stamboom-) onderzoek zijn de persoonsgegevens die op bidprentjes staan afgedrukt een welkome aanvulling. De bidprentjes die in bezit zijn van de Oudheidkundige Kring zijn in alfabetische volgorde opgeborgen en voor een ieder toegankelijk. Mevrouw Schutte verzorgt deze collectie.

U begrijpt dat wij ons zeer aanbevolen houden voor oude en nieuwe bidprentjes, tegenwoordig vaak gedachtenisprentjes genoemd. Wij willen onze collectie graag zo veel mogelijk compleet hebben en doen een beroep op u om oude bidprentjes of gedachtenisprentjes niet weg te gooien.

Cursussen

In het kader van de geschiedenis worden er een groot aantal cursussen gegeven. Het betreft o.a. cursussen op het gebied van verhalen in dialect schrijven, genealogie, oud schrift, hoe vind ik de weg in een archief en nog veel meer. Dit soort cursussen wordt op diverse plaatsen gegeven. Omtrent deze cursussen kunt u alle informatie verkrijgen bij het secretariaat of op woensdag aan de Klokkenkampsweg 25 te Twello.